

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЧИХ ТА СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

У статті проведено теоретичний аналіз наукових досліджень проблем формування у майбутніх фахівців готовності до організації різних видів діяльності, які стосуються фізичної культури та спорту. На основі аналізу визначено родові поняття готовності як складне, інтегративне особистісне утворення. Під поняттям організації розуміємо процес, який передбачає сукупність цілеспрямованих дій людей із впорядкування окремих елементів в доцільну єдність, встановлення кількісних і якісних просторово-часових зв'язків задля успіху організованої діяльності.

Уточнено сутність готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів як складного, інтегративного особистісного утворення, що включає сукупність мотивів, знань, умінь та здатностей майбутнього магістра, які дозволяють забезпечити впорядкування у часі та просторі всіх необхідних дій та елементів з метою успішного проведення оздоровчих та спортивних заходів, враховуючи їх цільове призначення та особливості.

У науковців немає єдиної точки зору стосовно структурних компонентів готовності до організації різних видів діяльності. Проте, аналіз їх змісту дозволяє визначити загальні характеристики у різних дослідженнях. Уточнено та охарактеризовано структурні компоненти готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, оцінний). Мотиваційний компонент готовності характеризується наявністю сформованої мотивації до організації оздоровчих та спортивних заходів та усвідомленням соціальної значущості їх проведення. Когнітивний компонент готовності визначаємо як сукупність знань стосовно видів заходів, етапів та алгоритмів організації оздоровчих та спортивних заходів та знань щодо здорового способу життя. Діяльнісний компонент характеризується системою умінь та здатностей, які забезпечують можливість практичної організації майбутніми магістрами відповідних заходів. Оцінний компонент передбачає здатність до аналізу своєї організаційної діяльності, спрямованої на проведення оздоровчих та спортивних заходів.

Ключові слова: готовність, майбутні магістри, майбутні фахівці фізичної культури та спорту, організація оздоровчих та спортивних заходів, структурні компоненти.

Постановка проблеми. Організація та проведення фахівцями фізичної культури та спорту оздоровчих та спортивних заходів як для широких верств населення, так і для професійних спортсменів має значну актуальність та соціальну значущість. Пов'язане це з тим, що оздоровчі та спортивні заходи виконують завдання пропаганди фізичної культури та спорту, сприяють різносторонньому розвитку особистості, формуванню фізичних якостей, залученню населення до збільшення рухової активності, підвищенню інтересу до занять фізичною культурою та спортом, формуванню здорового способу життя у населення, поліпшенню стану здоров'я та фізичного розвитку, покращенню фізичної підготовленості тощо. Відповідно, удосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, спрямоване на формування готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів є важливою

сучасною освітньою теоретичною та практичною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі аспекти удосконалення організаційної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту розкриті у роботах [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. У цих працях обґрунтовуються важливість такої підготовки студентів, її соціальна значущість, напрями вдосконалення. Найбільшу увагу у педагогічних дослідженнях приділено проблемі організації спортивно-масових заходів. У той же час проблема удосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів з системної точки зору не була достатньо досліджена.

Мета статті. Обґрунтування та уточнення сутності та структурних компонентів готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів.

Виклад основного матеріалу. Результатом професійної підготовки майбутнього магістра

фізичної культури та спорту є сформована готовність до певної діяльності. Для уточнення поняття «готовність майбутнього магістра фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів» проаналізуємо наукові дослідження проблем формування готовності майбутніх фахівців до організації різних видів діяльності, які стосуються фізичної культури та спорту. Такий аналіз дозволить виділити загальні характеристики готовності до організаційної діяльності, що важливо відповідно до предмету нашого дослідження.

Стосовно аналізу родового поняття визначення готовності, то можна відзначити, що Б.А. Максимчук вважає, що готовність – «особливий психічний стан» [8], П.Ф. Рибалко – «інтегральна соціально значуща особистісна якісна характеристика» [4], В.О. Кисельов – здатність, яка включає інтеграцію низки властивостей особистості [2].

Але найбільша кількість дослідників розглядає готовність до організаційної діяльності як утворення. В.М. Зігунов вважає готовність стійким особистісним утворенням, в якому інтегровані різноманітні властивості особистості [9], А.Д. Ведмедюк – цілісним активним особистісним утворенням, що є синтезом певних характеристик особистості [10], О.В. Салівон – структурним утворенням [6], Т.В. Серман – інтегративним особистісним утворенням [7].

Відповідно до проведеного аналізу, ми також будемо визначати готовність майбутнього магістра фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів як утворення.

Потрібно підкреслити, що у більшості проаналізованих праць відзначається також інтегративність та складність поняття «готовність». Отже, родовим поняттям будемо вважати складне, інтегративне особистісне утворення. Результати узагальнюючого теоретичного аналізу дозволяють також відзначити, що у більшості визначень вказується сукупність характеристик, якими має володіти особистість для того, щоб бути готовою до здійснення певного виду діяльності (мотиви, знання, уміння, навички, здібності тощо). Крім того, наголошується, що сформована готовність дозволяє успішно та ефективно здійснювати ту організаційну діяльність стосовно готовності до якої дається визначення.

Відповідно до предмету нашого дослідження, ми будемо розглядати організацію саме як процес. На цьому наголошує і В.Я. Малиновський у своєму визначенні: «організація – сукупність процесів чи дій, що полягають у раціональному сполученні та впорядкуванні всіх елементів певного об'єкта у часі та просторі таким чином, щоб кожен із них сприяв успіху його діяльності» [11, с. 128]. Отже, під поняттям організації будемо розуміти процес, який передбачає сукупність ціле-

спрямованих дій людей із впорядкування окремих елементів в доцільну єдність, встановлення кількісних і якісних просторово-часових зв'язків задля успіху організованої діяльності.

Таким чином, проведений теоретичний аналіз різноманітних споріднених понять, дозволяє нам уточнити, що готовність майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів є складним, інтегративним особистісним утворенням, що включає сукупність мотивів, знань, умінь та здатностей майбутнього магістра, які дозволяють забезпечити впорядкування у часі та просторі всіх необхідних дій та елементів з метою успішного проведення оздоровчих та спортивних заходів, враховуючі їх цільове призначення та особливості.

Визначення структурних компонентів готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів проводилось на основі узагальнення результатів досліджень готовності до організації різних видів діяльності, які стосуються фізичної культури та спорту.

Таблиця 1

Структурні компоненти готовності до організації різних видів діяльності

Автори досліджень	Структурні компоненти
А.Д. Ведмедюк [10]	мотиваційно-ціннісний, організаційно-технологічний, когнітивно-оновлювальний
В.О. Кисельов [2]	емоційно-вольовий, пізнавальний, діяльнісний, особистісний
Є.І. Жуковський [1]	мотиваційний, гностичний, діяльнісний, рефлексивний
П.Ф. Рибалко [4]	мотиваційно-особистісний, когнітивний, процесуальний, рефлексивний
Т.В. Серман [7]	мотиваційно-ціннісний, змістовний, діяльнісний та самооцінний
Б.А. Максимчук [8]	мотиваційний, когнітивний, операційний, рефлексивний
О.В. Салівон [6]	мотиваційний, когнітивний, операційний, рефлексивний
О.П. Літвінова-Головань [12]	мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний
В.М. Зігунов [9]	мотиваційно-аксіологічний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-оцінного

Як видно з табл. 1, у науковців немає єдиної точки зору стосовно структурних компонентів готовності до організації різних видів діяльності. Проте, аналіз їх змісту дозволяє визначити загальні характеристики у різних дослідженнях.

По-перше, більшість науковців у структурі готовності виділяють мотиваційний компонент. При цьому у А.Д. Ведмедюк та Т.В. Серман – це мотиваційно-ціннісний, у П.Ф. Рибалко – мотиваційно-особистісний, а у В.М. Зігунова – мотиваційно-аксіологічний.

Визначення цих компонентів різними науковцями передбачає сформованість певних мотивів, наприклад, до здійснення конкретної організаційної діяльності або до оволодіння певними властивостями, важливими для такої діяльності, або мотивів/цінностей до здорового способу життя, фізичної культури, своєї професії тощо.

Вважаємо досить цікавим підхід Є.І. Жуковського [1], який включає самомотивацію до характеристики мотиваційного компоненту готовності. Пов'язане це з тим, що він вважає – майбутні фахівці мають бути значно зацікавлені фізичною культурою, настільки, що вести здоровий спосіб життя для них стає «життєвою необхідністю». Тоді такий студент у майбутньому буде здатним надихати інших людей на заняття фізичною культурою та спортом, підвищувати рівень власної рухливої активності та вести здоровий спосіб життя.

Такий посил перекликається з тим, що Є.І. Жуковський у визначенні мотиваційного компоненту готовності вказує також на необхідність розуміння майбутніми фахівцями соціального значення своєї спеціальності [1]. Подібної точки зору притримуються Б.А. Максимчук, який відзначає, що майбутній фахівець має чітко усвідомлювати своє призначення та бажати підтримувати фізичну культуру у інших [8], а також Т.В. Серман, який наголошує на розумінні соціальної цінності тієї організаційної діяльності, що є предметом його дослідження [7].

Ми вважаємо необхідним підтримати цю точку зору та відзначити, що майбутні магістри фізичної культури та спорту мають бути не тільки замотивованими до організації відповідних заходів та, відповідно, до оволодіння необхідними знаннями, уміннями та навичками (вважаємо, що бажання навчатись цьому впливає із зацікавленості бути організаторами). Важливо також, щоб майбутні магістри усвідомлювали, що такі заходи мають сприяти забезпеченню виконання місії оздоровлення населення нашої країни.

Отже, мотиваційний компонент готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів визначаємо як наявність сформованої мотивації до такої організації та усвідомлення соціальної значущості проведення заходів.

Ще один структурний компонент, який найчастіше визначається у наукових роботах відноситься до сформованих знань майбутніх фахівців. У більшості робіт він характеризується як когнітивний (О.П. Літвінова-Головань, Б.А. Максимчук, П.Ф. Рибалко, О.В. Салівон), близькими до такої точки зору є праці, де визначено такий компонент: когнітивно-оновлювальний (А.Д. Ведмедюк), інформаційно-когнітивний (В.М. Зігунов). В.О. Кисельов виділяє у структурі готовності піз-

навальний компонент, Є.І. Жуковський – гностичний, Т.В. Серман – змістовний.

Отже, у структурі готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів виділяємо когнітивний компонент, який характеризується знаннями, необхідними студенту для такої організації, а також передбачає обізнаність у сфері здорового способу життя. Останню складову когнітивного компоненту вважаємо важливим, оскільки при проведенні оздоровчих та спортивних заходів майбутній магістр має бути здатним до пропаганди фізичної активності, до забезпечення роз'яснювальної роботи стосовно важливості збільшення рухливої активності населення та до інформування різних його верств стосовно ведення здорового способу життя. Все це неможливо без наявності відповідних знань у майбутніх магістрів.

Отже, когнітивний компонент готовності у нашому дослідженні визначаємо як сукупність знань стосовно видів заходів, етапів, алгоритмів організації оздоровчих та спортивних заходів та знань щодо здорового способу життя.

Ще один компонент, який виділяється у структурі готовності різними науковцями пов'язаний із здатністю виконувати практичні дії з організації певної діяльності. Найчастіше цей компонент визначається як діяльнісний (Є.І. Жуковський, В.О. Кисельов, О.П. Літвінова-Головань, Т.В. Серман), або операційний (Б.А. Максимчук, О.В. Салівон), В.М. Зігунов визначив цей компонент операційно-діяльнісним. А.Д. Ведмедюк виділив організаційно-технологічний, П.Ф. Рибалко – процесуальний компонент.

Проведений аналіз дозволяє узагальнити, що у всіх цих роботах зазначається наявність системи/комплексу/сукупності практичних умінь і навичок як характеристики відповідного компоненту. З іншої сторони, в одних визначеннях вказується конкретний набір практичних умінь і навичок, якими має володіти майбутній фахівець (Є.І. Жуковський, В.О. Кисельов, О.В. Салівон), в інших – більший наголос робиться на цільовому призначенні оволодіння ними (А.Д. Ведмедюк, В.М. Зігунов, О.П. Літвінова-Головань, Б.А. Максимчук, Т.В. Серман).

Відповідно до результатів теоретичного аналізу визначаємо, що третім структурним компонентом готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту є діяльнісний, який характеризується системою умінь та здатностей, які забезпечують можливість практичної організації майбутніми магістрами оздоровчих та спортивних заходів.

Четвертим структурним компонентом готовності до різних видів організаційної діяльності найчастіше визначається рефлексивний (Є.І. Жуковський, О.П. Літвінова-Головань, Б.А. Максимчук, П.Ф. Рибалко, О.В. Салівон).

Т.В. Серман виділяє самооцінний компонент, а В.М. Зігунов – особистісно-оцінний.

Проведений аналіз дозволяє відзначити, що немає єдиної точки зору щодо визначення рефлексивного компоненту готовності до організаційної діяльності майбутніх фахівців. Одні вказують у характеристиці цього компоненту здатності до аналізу результатів діяльності (своїєї та інших) з організації (Б.А. Максимчук, П.Ф. Рибалко), інші зосереджується на здатності особистості до самоаналізу власної особистості, своїх знань, умінь, якостей тощо (Є.І. Жуковський, О.В. Салівон).

Розглянемо визначення інших науковців.

Т.В. Серман вважає, що «самооцінний компонент готовності майбутніх визначається здатністю до критичності власних зусиль щодо організації спортивного дозвілля учнівської молоді в аквацентрах» [7, с. 16].

В.М. Зігунов вказує, що «особистісно-оцінний компонент дає можливість виділяти при цьому рефлексію процесу і рефлексію результату, вирізняючи проміжний (відпрацювання знань та навичок з організації туристсько-спортивних заходів студентом) та підсумковий (зворотній зв'язок, тобто оцінювання відповідності поставленої мети отриманому результату навчальної діяльності) види рефлексивної діяльності» [9, с. 43-44].

Таким чином, ці два науковця характеризуючи відповідні компоненти також роблять наголос на здатності до оцінки організаційної діяльності. Особливо ґрунтовною нам вбачається точка зору В.М. Зігунова, який визначає як необхідність проміжні результати у процесі організації, так і робити підсумкову рефлексію «відповідності поставленої мети отриманому результату» [9].

Ми погоджуємось із думкою, викладеною у більшості проаналізованих нами праць, та також вважаємо, що при організації оздоровчих та спортивних заходів майбутній магістр фізичної культури та спорту має вміти аналізувати свою діяльність: переваги, недоліки, можливі ризики, можливі наслідки запланованих та здійснюваних ним дій. Тільки за умови проведення такого аналізу студенти будуть здатними до корегування своєї діяльності, до вчасного реагування на непередбачувані ситуації та обставини, до вдосконалення себе як організаторів відповідних заходів.

Отже, четвертим структурним компонентом готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів визначаємо оцінний, який передбачає здатність до аналізу своєї організаційної діяльності, спрямованої на проведення оздоровчих та спортивних заходів.

Висновки та пропозиції. Таким чином, уточнено сутність готовності майбутніх магістрів фізич-

ної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів як складного, інтегративного особистісного утворення, що включає сукупність мотивів, знань, умінь та здатностей майбутнього магістра, які дозволяють забезпечити впорядкування у часі та просторі всіх необхідних дій та елементів з метою успішного проведення оздоровчих та спортивних заходів, враховуючі їх цільове призначення та особливості. Визначено та охарактеризовано структурні компоненти готовності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, оцінний). Перспективи подальших досліджень передбачають розробку педагогічних умов удосконалення підготовки майбутніх магістрів фізичної культури та спорту до організації оздоровчих та спортивних заходів.

Список використаної літератури:

1. Жуковський Є.І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів : автореф. дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. Житомир, 2014. 20 с.
2. Кисельов В.О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів на засадах холистичного підходу : автореф. дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. Суми, 2021. 20 с.
3. Резнік С. М., Євтифієв А. С. Мотивація майбутніх магістрів фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки до організації оздоровчих та спортивних заходів. *Лідери ХХІ століття. Погляд у майбутнє* : матеріали 7-ї міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 26-27 жовтня 2023 р. Харків, 2023. С. 82-83.
4. Рибалко П. Ф. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчого середовища закладу загальної середньої освіти : автореф. дис. ... д.пед.н.: 13.00.04. Слов'янськ, 2020. 40 с.
5. Романовський О. Г., Резнік С. М., Ігнатюк О. А., Солодовник Т.О. Організаційні навички як складник «soft skills» майбутніх викладачів вищої школи та фахівців фізичної культури та спорту. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 1(214). С. 37-41.
6. Салівон О. В. Підготовка майбутніх учителів до організації спортивно-масової роботи у початковій школі : дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. Ялта, 2012. 238 с.
7. Серман Т. В. Підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до організації спортивного дозвілля учнівської молоді в аквацентрах : автореф. дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. Київ, 2017. 20 с.

8. Максимчук Б.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно-масової роботи: автореф. дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. Вінниця, 2007. 20 с.
 9. Зігунов В.М. Професійна підготовка майбутніх менеджерів з туризму до організації туристсько-спортивної діяльності : дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. Харків, 2015. 182 с.
 10. Ведмедюк А.Д. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до організації фізкультурно-оздоровчої діяльності молоді за місцем проживання: автореф. дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2011. 20 с.
 11. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. 251 с.
 12. Літвінова-Головань О. П. Формування готовності майбутніх фахівців із туризму до організації та проведення заходів спортивно-розважальної анімації : автореф. дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. Запоріжжя, 2020. 20 с.
-

Yevtyfiiev A. Essence and Structural Components of Readiness of Future Masters of Physical Culture and Sports to Organize Health and Sports Events

The article conducts a theoretical analysis of scientific research on the problems of formation of future specialists' readiness to organize various activities related to physical culture and sports. On the basis of the analysis, the generic concept of readiness is defined as a complex, integrative personal formation. The concept of organization is understood as a process that involves a set of purposeful actions of people to organize individual elements into an expedient unity, to establish quantitative and qualitative spatio-temporal connections for the success of organized activity.

The essence of the readiness of future masters of physical culture and sports for the organization of health and sports events as a complex, integrative personal formation is clarified, which includes a set of motives, knowledge, skills and abilities of the future master, which allow to ensure the ordering in time and space of all the necessary actions and elements for the purpose of successful conduct of health and sports events, taking into account their intended purpose and features.

Scientists do not have a single point of view regarding the structural components of readiness to organize various types of activities. However, the analysis of their content allows us to identify common characteristics in different studies. The structural components of readiness of future masters of physical culture and sports for the organization of health and sports activities (motivational, cognitive, activity, evaluative) are clarified and characterized. The motivational component of readiness is characterized by the presence of a formed motivation for the organization of health and sports events and awareness of the social significance of their implementation. The cognitive component of readiness is defined as a set of knowledge about the types of activities, stages and algorithms for organizing health and sports activities and knowledge about a healthy lifestyle. The activity component is characterized by a system of skills and abilities that provide the possibility of practical organization of relevant activities by future masters. The evaluation component involves the ability to analyze one's organizational activities aimed at conducting health and sports activities.

Key words: *readiness, future masters, future specialists in physical culture and sports, organization of health and sports events, structural components.*